

21. 5. 2004

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Co změnila novela zákona o spořitelních a úvěrních družstvech

Kampeličky – někým zatracované, nenáviděné, a přesto využívané tisíce klienty. Jaký bude jejich osud v České republice díky novele zákona o spořitelních a úvěrních družstvech? K jakým změnám dojde z hlediska pojištění vkladů a transparentnosti? Vyplatí se nyní uvažovat o tom, že byste některé z družstevních záložen svěřili své peníze?

Prvního května 2004 vešla v platnost novela zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, jejímž účelem bylo sjednotit pravidla s evropskými. Mezi opatření náleží například jednotná licence, která družstevním záložnám umožní podnikat na území všech států EU.

Jaké další změny novela přináší a jaké jsou její dopady? Zmínme ty nejpodstatnější:

- navýšení kapitálu z 0,5 mil. na 35 mil. Kč
- výše zákonného pojištění vkladů: stále do 90%, zvyšuje se však horní maximum ze 400 tis. Kč na 700 tis. Kč
- možnost členství právnických osob
- hlasování v poměru vkladů, maximálně pro jednu osobu 33%, přičemž práva přes 5% musí schválit Úřad pro dohled nad družstevními záložnami - ÚDDZ (předtím: každý člen – jeden hlas: roztržštěnost)
- rozšíření činnosti družstevních záložen (např. inkaso, leasing, směnářská činnost apod.)

Příslušná evropská směrnice požaduje, aby vlastní kapitál u úvěrových institucí neklesl pod hodnotu 5 mil. eur. Nicméně členské státy mohou stanovit určitým kategoriím minimální výši počátečního kapitálu nižší, nejméně však 1 mil. eur. Této možnosti bylo u nás využito, jelikož tato částka podle zákonodárců lépe odráží stav sektoru peněžního družstevnictví. Je ovšem zřejmé, že pro mnoho kampeliček (menších) bude tato hranice nedosažitelná. Povinné navýšení kapitálu však podle zákonodárců vyvolá kromě posílení stability družstevních záložen a zvýšení jistoty vkladatelů i potřebný tlak na profesionalizaci činnosti jejich managementu.

Významné je z hlediska klientů beze sporu zvýšení pojištění vkladů – maximem 700 tisíc se přibližuje bankám, kde je horní hranice stanovena na 25 000 eur, tedy zhruba 800 tisíc korun. Družstevní záložny, které mohou splnit podmínku navýšení kapitálu, si od toho slibují příliv větších vkladatelů.

K vítaným změnám patří i posílení dohledu a nové podmínky pro nabývání kvalifikovaných účastí, stejně jako rozšíření služeb, které dosud nabízely pouze banky (viz výše). Mezi nová opatření patří také vyšší požadavky na odbornou způsobilost a bezúhonnost statutárních orgánů. Co kampeličky určitě nepotěší, je nová je například velikost poplatků a příspěvků ve prospěch zajišťovacího fondu a ÚDDZ.

Sblížení pravidel pro banky a záložny by mělo být završeno sloučením dozoru nad družstevními záložnami a bankami (tedy ÚDDZ a s ČNB) k 30.6.2005. Informaci zveřejnili představitelé státu na dubnové konferenci Regulace a samoregulace na kapitálovém trhu.

Malé půjdou z kola ven

V současné době působí na našem trhu 35 aktivních družstevních záložen. Odborníci odhadují, že podmínky dané novelou zákona (navýšení kapitálu) splní v termínu deset až patnáct družstevních záložen. Některé z větších záložen, které nebudou mít s novými podmínkami problémy, převezmou menší, bezproblémově fungující kampeličky. Zbytek čeká řízená likvidace. Jaká je lhůta pro navýšení? Záložny jsou povinny uvést své poměry v soulad se zákonem do šesti měsíců. ÚDDZ odejme povolení těm záložnám, které mu do 3 měsíců od uplynutí lhůty neprokáží, že mají požadovaný kapitál k dispozici. „Deadline“ je tedy konec ledna příštího roku.

Vstup do EU přinesl možnost využívat výhod jednotné licence budou moci využít i naše družstevní záložny. Ty postupují však v režimu zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, svá oznámení předávají ÚDDZ. Naopak zahraniční úvěrové instituce ve formě družstva jsou považovány za zahraniční banku a mohou v České republice podnikat na základě zákona o bankách, jelikož zákon o bankách v případě zahraniční banky nerozlišuje její právní formu. Odborníci však nepokládají za pravděpodobné, že by u nás během následujícího roku začal ve větší míře působit zahraniční záložny (možná je ovšem působnost regionální, v pohraničí, zejména s Německem a Rakouskem). Naopak expanzi do zahraničí (Slovensko, Maďarsko, Polsko) již oznámila společnost Fio, družstevní záložna a zároveň obchodník s cennými papíry.

Největší družstevní záložny (dle objemu vkladů)
1. Privátní peněžní ústav
2. Fio, družstevní záložna
3. Moravský peněžní ústav

Vyplatí se využít služeb záložny? Co láká klienty ke kampeličkám? Ukážeme si rozsah poskytovaných služeb i žádaných poplatků na příkladě druhé největší záložny podle vkladů, již zmíněné záložny Fio (více než 1100 členů, přes 250 mil. Kč vkladů). Na korunových termínovaných vkladech získáte až 4%, na běžných účtech pak 1-2% úroků. Vedení běžného účtu můžete získat zadarmo, včetně internetbankingu. Za platby do jiného finančního ústavu zaplatíte v případě elektronického zadání 2 koruny, v případě písemného pak 5 korun (běžný převod). Výběr hotovosti na pobočce je nad 1000 Kč zdarma. Umožněny jsou i platby SIPO, k účtu je možné dostat platební kartu (spolupráce s ČSOB-poplatky ČSOB) i kontokorent (tam je ovšem nutno počítat s poplatkem za přidělení- ve výši 1% úvěrového rámce, min. 100 Kč v případě úrokové sazby 16,45%, 4% v případě úroku 10,45% p.a.). Konkurence bankovním ústavům je tedy v rámci klientely, která využívá zejména základní finanční služby, zřejmá.

Jak si mohou záložny dovolit vysoké úrokové sazby a nízké poplatky? Na výnos, který nabízejí, si samozřejmě musí vydělat. To lze poskytováním úvěrů, peněžními operacemi, investičními spekulacemi apod. Vyšší úrokové sazby úvěrů, které záložny poskytují, jsou pro klienty akceptovatelné, neboť si kampeličky hledají dosud neobsazené segmenty, které jsou pro banky obvykle z hlediska velikosti nevýhodné; záložny současně mohou obsloužit i klienty, kteří jsou pro bankovní ústav z nějakého důvodu nestandardní a nemohou (nebo nechtějí) se těmito výjimkami z pravidel zabývat. Klíčem k nízkým poplatkům jsou nižší režijní náklady záložen v porovnání s bankami - záložny neživí rozvětvený úřednický aparát či reprezentativní budovy; jejich pobočková síť bývá značně omezena.

Jaké jsou tedy největší nevýhody družstevních záložen oproti bankám, kromě jejich špatné pověsti v ČR (díky krizi sektoru v roce 1999 a 2000)? Za nejzásadnější negativum je považován členský vklad a uhrazovací povinnost (podílení se členů na případné ztrátě). Omezením tohoto rizika může být ale

snížení členského vkladu na symbolickou výši (např. při členském vkladu 1 Kč je uhrazovací povinnost 2 Kč). Druhou stranou téže mince je možné vyplácení zisku.

Zlepší se image záložen?

Novela zákona tedy zpřísnila podmínky fungování záložen a způsobila budoucí zánik cca dvaceti menších kampeliček. Co si od novely slibují větší družstevní záložny? Mimo již jmenovaných přínosů zlepšení image a získání více klientů díky standardizaci s principy osvědčenými v EU, kde jsou se záložnami dobré zkušenosti a sektor družstevních záložen tvoří zdatnou konkurenci bankám.

Zdroj: Fincentrum